

Asia: VN/15822/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Svenska Finlands folkting tackar för möjligheten att ge ett utlåtande om utkastet till regeringsproposition. Folktinget tar i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003) ställning till frågor som har betydelse för en språklig jämlikhet mellan den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningen.

Bakgrunden till propositionsutkastet är regeringsprogrammet, enligt vilket Finland stegvis övergår till att prioritera digitala tjänster som kanal för att uträtta ärenden hos myndigheter. Alla digitala myndighetstjänster ska fungera på båda nationalspråken redan i planerings- och genomförandeskedet.

Myndigheterna sänder i nuläget elektroniska delgivningar till tjänsten Suomi.fi-meddelanden, som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata tillhandahåller. Syftet med propositionen är att myndigheternas elektroniska delgivningar ska kunna visas även i privata digitala posttjänster i fortsättningen. Enligt förslaget ska den biträdande offentliga förvaltningsuppgiften anförtros en privat aktör genom avtal.

I propositionsutkastet konstateras att offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen kan ges andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Det anges vidare att de allmänna förvaltningslagarna ska tillämpas på privata aktörers verksamhet, när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Denna skyldighet att tillämpa de allmänna förvaltningslagarna, bland annat språklagen, gäller även när en myndighet och en privat aktör ingår avtal om skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift.

Centrala ställningstaganden

Folktinget hänvisar inledningsvis till att en överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter enligt 124 § i grundlagen preciseras i språklagen.

Språklagen innehåller en uttrycklig bestämmelse, 25 §, om enskildas skyldighet att ge språklig service. När en offentlig förvaltningsuppgift genom lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäller för denne i uppdraget det som i språklagen sägs om myndigheter. Om en sådan uppgift uppdras åt en enskild med stöd av ett avtal mellan myndigheten och den enskilde, ska myndigheten försäkra sig om att den enskilde i uppdraget ger sådan språklig service som förutsätts i språklagen.

I utkastet anges följaktligen att de allmänna förvaltningslagarna, som språklagen, ska tillämpas på privata aktörers verksamhet när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Enligt Folktinget framgår det inte uttryckligen på vilket sätt den föreslagna regleringen om de privata digitala posttjänsterna stöder förverkligandet av språkliga rättigheter.

Riksdagens grundlagsutskott har i sitt utlåtande om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet framhållit det viktiga i att meddelandeförmedlingstjänsten kan användas på finska och svenska (GrUU 59/2025 rd). Grundlagsutskottet har tidigare i sin granskning av digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen sett det som väsentligt att se till att båda nationalspråken får tillräckligt stor synlighet i de digitala tjänsterna och att även andra språkliga rättigheter tillgodoses. Därtill har utskottet ansett det vara viktigt att de grundläggande språkliga rättigheterna beaktas redan i den inledande fasen av utvecklingen av tjänsterna och att de digitala tjänsterna utvecklas parallellt i olika språkversioner. (GrUB 5/2022 rd)

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 lämnades till riksdagen 15.1.2026. Ett centralt tema är digitaliseringen. Enligt berättelsen utvecklas nya tjänster och system fortfarande ofta på finska i första hand, vilket återspeglas i en sämre tillgång till och kvalitet på svenskspråkiga tjänster (statsrådets publikationer 2026:3).

Folktinget konstaterar att den nya språkberättelsen visar att det fortfarande finns en uppenbar diskrepans mellan lag och verklighet, och det är viktigt att myndigheterna i sin verksamhet uppmärksammar och åtgärdar de brister som har noterats.

Folktinget föreslår att grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 59/2025 rd) och Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2025 beaktas i ministeriets fortsatta beredning av propositionen.

Folktingets ställningstagande

Folktinget konstaterar att den förväntade användningen av digitala tjänster för en stor del av befolkningen innebär en grundläggande förändring i sättet att kommunicera med myndigheterna. En bedömning av språkliga konsekvenser är nödvändig för att man ska kunna bedöma lagförslaget följder för den svenskspråkiga befolkningen, men en sådan bedömning saknas i propositionsutkastet.

I lagförslaget ingår bestämmelser bland annat om tillhandahållande av ett visningsprogram (8 f §), krav på tjänsteleverantörer (8 h §), avtal vid tillhandahållande av visningsprogram (8 i §) och tillsyn över tjänsteleverantörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter (8 l §).

Folktinget understryker det viktiga i att ministeriet i den fortsatta beredningen bedömer hur språkliga rättigheter och skyldigheter ska beaktas i lagförslaget. Språklagen har betydelse bland annat för visningsprogrammets uppbyggnad och funktion, för tjänsteleverantörerna och deras verksamhet, för avtalet mellan myndigheten och tjänsteleverantören och för myndighetens tillsynsskyldighet. Det är följaktligen motiverat att synliggöra språklagens bestämmelser i lagförslaget, vilket även underlättar tjänsteleverantörernas tillämpning av lagen.

Folktinget framhåller särskilt att kännedomen om språkliga rättigheter och skyldigheter inte får försvagas till följd av att privata tjänsteleverantörer sköter biträdande offentliga förvaltningsuppgifter i enlighet med lagförslaget.

Vidare lyfter Folktinget fram exempel på frågor som lämpligen kan behandlas i den fortsatta beredningen:

- Hur utformas bedömningen av språkliga konsekvenser i propositionsutkastet?
- Vilka villkor bör skrivas in i avtalet mellan myndigheten och tjänsteleverantören för att tjänsteleverantörerna ska kunna sköta uppgifterna på behörigt sätt med avseende på språklagen?
- Hur försäkras sig myndigheten om att tjänsteleverantörernas visningsprogram, dess uppbyggnad och funktion, uppfyller språklagens krav på språklig jämlikhet?

- Hur följer den myndighet som utövar tillsyn upp att villkoren i avtalet mellan myndigheten och tjänsteleverantören förverkligas i enlighet med språklagen?
- Vilka indikatorer kommer ministeriet att använda för att följa upp hur de språkliga rättigheterna förverkligas till följd av reformen?

Folktinget hänvisar vidare till en ny medborgarundersökning, som har utförts på uppdrag av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Enligt denna använder 95 procent av finländarna en smart enhet, men en tredjedel av de som inte använder digitala tjänster behöver hjälp med att börja använda tjänsterna (20.1.2026). Myndigheten anger att målet är att säkerställa att alla får det stöd de behöver, oberoende av tid, plats och färdigheter.

Folktinget konstaterar att det ur språklig synvinkel är viktigt att myndigheterna når ut till allmänheten och enskilda personer med förhandsinformation om reformen på finska och svenska och att webbinformationen är lika omfattande på båda språken. Det är också av central betydelse att finsk- och svenskspråkiga personer har lika möjligheter till handledning och stöd på sitt eget språk i samband med att de digitala posttjänsterna tas i bruk och i den fortsatta användningen av tjänsterna. Digital handledning och stöd på svenska ska kunna säkerställas också per telefon och vid personliga besök på serviceställen.

Folktinget understryker att det även framöver kommer att finnas personer som inte har digital kompetens eller som i övrigt saknar möjlighet att använda elektroniska tjänster. Detta kan gälla personer som är i en utsatt ställning på grund av exempelvis ålder, hälsotillstånd eller en sårbar livssituation. Var och en har rätt att välja om kommunikationen med myndigheterna sker via elektroniska tjänster eller via alternativa service- och kommunikationskanaler. Det är angeläget att även de alternativa service- och kommunikationskanalerna erbjuds jämlikt på finska och svenska i enlighet med språklagen.

Folktinget konstaterar att dessa ställningstaganden och frågor har betydelse för tillgodoseendet av enskilda personers språkliga rättigheter och rättsskydd och föreslår att de beaktas i ministeriets fortsatta beredning av propositionen.

Slutligen föreslår Folktinget att grundlagsutskottet tar ställning till regeringens kommande proposition med avseende på dess betydelse för tillgodoseendet av språkliga och övriga grundläggande rättigheter.

Beijar Kristina
Svenska Finlands folkting